שלא יימצא ברנאדוט מספר שלוש

מאת ד"ר ישראל אלדד

מ עשה בהעדשלי מאוסטרופולי, שפרץ לבית הכנסת וביקש לברך ברכת הגומל ולא בילה על מה ולמה אלא לאחר שעלה לתורה וברך על הנס ושהה „לחיים". ורק עתה סיפר: שערו בנפשכם: מרכבה רתומה לשלשה סוסים משתוללים, והמרכבה ותורת לכל רוחב הסימטא הצרה, ינס, ממש נס ארע לו להעדשלי שאותה שעה לא נזדמן לשם, לאותה סימטא.

גם כמעט מזה הסוג ארע לי.

הנה מהלך אני ביום ב' לפנות ערב בירושלים העיר ומסדר במחשבותי אם המאמר שאכותב הלילה על עניין זה של קטנגה ושל תוקפנות א"מ ושל „מלאך השלום" האמרשילד ובעיקר מתוך האספקלריה שלנו, מתוך המאי קא משמע לן, ומהדרה אני במה אפתח את המאמר ומצנזן במוחי לפתע פתאום — לפתע פתאום כמובן בתודעה, כי מתחת לסף התופעה ישנם־שנים צירורות הגיוניים מאוד — שהנה אתמול הן מלאו שלש עשרה שנה, ממש ב־ר־מ־צ־ו־ת, להתנקשות בברנאדוט אי־פה לא הרחק מכאן ובמהרה אני מהלך כרגע ומהרהר בקטנגה ובהאמרשלד ובמה שבפיו לנו הלילה אם הוא אמר־נא, ואני מחליט: **אפתח את המאמר בברנאדוט** — בשלתתע פתאום מישהו פונה אלי ואומר: „ובכן, ברנאדוט מספר שניים, מה תאמר ?"

„מה פירוש ?" אני שואל.

„לא שמעת ? הודיעו שהאמרשילד נהרג בקונגו..."

ועתה יהודים יקרים, ארבא, אמרו נא אתם, האם אינני חייב לברך ברכת הגומל ? ראשית על שלא הייתי שם, שנית על שלא הקדמתי את מאמרי זה בימים מספר. מי יודע אם אנשי מפ"ם ולאחה"ע הצועקים בראש ובראשונה משמשה דיין ושמעון פרס שולחים נשק לצר־פתים באלג'יריה ולפרוטוגאלים באנגולה, לא היו „מרמזים" על קשר בין „חבר מרעיו" של בן־גוריון וביני ובין מר צ'ומבה לדצוה את ברנ... סליחה, את האמרשילד. על כן יפה עשה ראש הממשלה ושר הבטחון ויפה עשתה שרת החוץ של ישראל שמיהרו להביע את הודעותיהם העמוקה והכנה בלי ספק ממוחו הטראגי של מזכיר א"מ זה, דוקא בשעה שהיה בשליחות להצלת שלום קונגו, ושלום אפריקה ושלום העולם, על מנת להתפנות אחר כך להצלת השלום במזרח התיכון בעזרת כוחותיו המזעריים שוחרי השלום האמת והצדק.

★

ה אמת ניתנה להאמר: עם פרוץ מלחמת א"מ — קטנגה עמדה העתונות הישראלית על הגובה, ובודאי לא בלי הסראה מסוימת ורצייה מגבה הבציעה על הסכנות הצפויות לנו מהפעלה של צבא האמרשילד בפתרון סכסוכים אזוריים. אמנם ספק רב הוא אם נציגות ישראל באו"מ היתה גם אורגת עון להצביע במפורש או אף לזגום הבצעה נגד התערבות זו בכוח צבאי, אולם דעת הקהל הישראלית העמדה מיד על התקיים הקטנגי הצופן בחובו אימומים לנו. הדבר נעשה גלוי למדי: כיום רוצה האמרשילד להכרית בכוח את קטנגה להצטרף לקונגו, מחר יראה הוא אז יוראו להכרית את ישראל בכוח — בכוח אי"ם המוצב בגבולותינו ובתנבורת שתשלח אליו — לקבל לתוכה את כל הפליטים הערביים שירצו בכך או יצדו — כפי שהם מאיימים — לעבר ישראל, אם לא לאמר: אף להכרית את ישראל במוח ימה שנקרא בפי כל עושי א"מ או בפי כל העושים באיצטבא של או"ם „הנשמת החלטות החלוקה של א"מ בן בחמוס הסרטיראלי".

סכנה זו גלויה לעין היתה ועל כן לא התלהבו אף חסידי א"מ המרובים אצלנו מעשהו הצבאי של האמרשילד רודף השלום. אולם מכאן עד לתפיסת שרשי הרע ועד להוצאת מסקנות, הדרך רחוקה. ועל שרשים אלה ועל מסקנות אלה ידובר כאן, גם לאחר סופו המר של האמרשילד וסופו המר, כמקוה, של נסיונו, לבל יבולע לנו ולבל יבולע לירושלים שיראה חלילה לא ללמוד מנסיונו של האמרשילד בקונגו או מנסיונו של ברנאדוט בישראל.

★

א ין לנו לפי שעה עניין ישיר לבעיית אלה קונגו וקטנגה, מכל מקום לא בטרם נבחנו שני אלה במשרעין ביחסם לישראל. הגישה העקרונית האידיאולוגית הוכיחה מזמן את אפסותה בתחום הפוליטי הקונקרטי. כבר ארע שישראל מעמדם עקרוניים אז כספיסיים הכ־ריעה בקולה למען קבלת לוב לאו"ם ודוה לא מעע ממדיניה זו להצטרף מיד למחנה נאצר נגדנו. על זיך עינוגות אפשר מסתכן לשאול מי זה רשאי לחייב את איזור קטנגה להיות חלק מקונגו ? האם קיים עם קונגו ? ודוקא בגבולות אלה שקבע האימפריאליזם הבלגי בשעה שחילק את אפריקה בינו לבין האימפר־יות האחרות, הצרפתית, האנגלית ואף הגרמ־נית בשעתה ? משום מה קנאים כל כך דוקא האנטיקולוניאליסטים לגבולות שהוצבו לא על ידי עמים וקבוצות אתניות אחידות, כי אם על ידי אימפריות קולוניאליסטיות ? האם לא מדובר שם בשבטים רבים ושונים ללא תודעה לאומית קונגנית ? ואם יש איזור שבו גורבת יד שבטים הרוצים במדינה משלהם, מי רשאי לחייבם אחרת ? ומי שטוען — בבריא"מ ובקע"ם ובניטרליסטים רבים — שיש לגרמניה המזרחית רשות לקיים מדינה משלה ואין להכריח אותה לחיות חלק מגרמניה אחת, שעל היותה אומה אחת אין חולקין כידוע, איזו זכות יש לו מבחינה עקרונית, כצרף את איזור קטנגה, רב־השבטים, לקונגו, רכז־השבטים, ולמנוע ממנו להות מדי מה משלו ? ואם תאמר שבקטנגה פעילים סוכנים זרים, לא קונגואים, והם המכוונים את צומבה ההם המספקים לו נשק וקצינים, שמא מותר לחשוב שגם במקומות אחרים קיימים סוכנים כאלה ותומכים כאלה ויוצעים כאלה ואף צבאות זרים ממש ? כין עמי אפריקה קיימים זרמים שונים לגבי דרך ההתעצמות. יש רוצים בדרך של נאצר ויש רוצים בדרך של מדינות בראזוויל. מי רשאי להכריח את השכנים את העמים המתעוררים ההם ללכת בדרך הנראית טובה בעיני פלוני או בעיני אלמוני, ביחוד כשברור שגם פלוני גם אלמוני לא בשם האידיאה המופשטת פוע־לים כי אם בשם האינטרסים הקונקרטיים שלהם ?

אלא מאי ? או"ם החליט ? הרוב של או"ם החליט ? וכי מאימתי כל אלה שייפו את כוחו של האמרשילד להכריח את קטנגה להכנע לקונגו. הם קנאים שכאלה להחלטות הרוב של או"ם ? המצרים נכנעו להחלטות או"ם על הקמת ישראל או על תפיתת הסוגיין מר כרושצ'וב יקבל את החלטות או"ם על הונגריה או על ניסויים אטומיים ? ואם מתר רוב של או"ם יחליט שעל אר"ב למסור את תעלת פנמה לידי מדינת פנמה, מיא תקבל זאת ? משום מה חייבת קטנגה לקבלת החלטת רוב של או"ם ? האם אין זה לכל היותר עניין פנימי שבין שבטים אפריקאיים המתבשים למדינות ואומות ועל או"ם להשאיר זאת להם, בכל דרך שירצו ? ואם מתר יחליט רוב באו"ם שעל אירלנד הצפונית להספח על מדינת אייר תפחשיה, יהיו רשאים חיילים אפריקאיים לבצע בכוח את ההחלטה ?

והרי עניין זה של החלטות א"מ נעשה במפורש אבסורדי ביותר עם עלות מספר חברות א"מ וכל מדינת־תיגוך בת־יומה רש־אית לבציע על גורל מדינות אחרות ורחוקות שאף על מקומן אין היא יודעת. הכל לפי דימוקרטיה בינלאומית קדושה. ואם נתמזל מזלנו וזכינו מהבצעה אחת בהכרה בזכות קיומנו, משום מה לא תתכן כיום הבצעה שתבטל את זכותנו זו, או — אם זה בלתי אפשרי בפשטות — להטיל עלינו פקודות שלמעשה יהיה פירושן — חיסול, כדוגמת ההמלצות אשר המליץ עלינו ועל הארץ הזאת ברנאדוט הראשון: ירושלים כולה לערבים, הגליל כולו לערבים, הנגב לערבים וכו' וכו'. והאם אנחנו לא היינו מתקוממים, או מצוים להתקומם בכוח נגד כל מי שהיה בא לבצע על גופנו המלצות אלו ? האם אנחנו לא היינו משתמשים בפונה־מאיסטר שמישהו היה נותן לנו כדי לסכל „המלצות" אלו ?

ייתכן שאילו קיים היה בשנת תש"ח הבטחון שאכן אין בישראל מי שיבחל מפני הפקודות של או"ם ולא כל שכן מפני כוח צבאי אי־ארגון האומות המאוחדות, שהוא כידוע ממש מין הנשמת נבואה שעיניהו על אחרית הימים, ייתכן שאילו קיים היה בטחון שצבא ישראל לא יסוג לא מפני פקודות ברנדוט, לא בפני החלטות כל האומות המאוחדות ולא בפני צבא א"מ, ייתכן שברנאדוט זה היה חי עד היום ומעלין עד היום הם המלצות הנשמה שלו בשם הצלב האדום אם בשם כל צלב אחר. אך כנראה שמישהו לא היה משכנע שאכן ישראל עומד על רגליו ועל תודעתו העצמית, מחפש בעלי ברית קונקרטיים ואף מוצא אותם תמיד. אך אינו מתבטל בפני ארגון פיקטיבי של א"מ, שכל כוחו הוא רק לגבי חלשים ונכנעים לו. כנראה שמישהו לא היה משוכנע שאפשר לסמוך על עמדה תקיפה של ישראל נגד ברנאדוט וא"מ, ועל כן קרה לברנאדוט מה שקרה, והדבר היה לפני הגסיגה מסיני ומעזה.

★

ב צפון תל־אביב הנבנית במהירות ובמרץ, מוקמים שני רחובות סמוכים זה לזה, נובעים זה בזה — לא רחוק מועד הפועל אל ההסתדרות — שם האחד רחוב תש"ח, שם השני רחוב כ"ט בנובמבר. וכי לא היה חינוכי יותר, נכון יותר, הגיוני יותר, קובע יותר, אילו כיונינו שם רחוב אלנבי בשם הגדול הזה של „שנת תש"ח" ואם כבר נגזר גם להזכיר תאריך זה של כ"ט בנובמבר, יום החלטת או"ם, האם לא מוטב היה להעביר אליו, לשכנתו, את שם הגיניאל הבריטי, כדי שתהיה פרופורציה כלשהי בין עובדות, בין אמת ושקר, בין נאמנות ובגידה ?

מה שייך עניין רחובות אלה להאמרשילד וקטנגה ?

שייך ושייך.

עליונו לעקור מן השורש את „הכרת התודה" לארגון האומות ה„מאוחדות". יש סבורים שהיינו יכולים להתקיים יפה גם מבלי להיות חברים בו. לא שהוא חסר ערך חלילה. יש מקום ובודק ואפשרות רבה לשתוף בין אומות בשטחי סעד רבים לתועלת חכל, בחינוך, בבריאות וכיוצא בהם. אולם כל מה שנוגע למדיניות ולבטחון הרי ארגון זה הוא מסוכן ביותר, גם בגלל האשליה שבו, גם בגלל הצביעות והשקר שבו, כשממילא, בעניינים הגדולים בעולם, שום דבר אינו מכריע בו. מוטב להכוס ללוע הפיל האמריקני אי ללוע הדוסי מאשר לתת משקל כלשהו לאותו גוף שבו רוצים להכריע הבטצעות מאה מדינות ו„מדינות" אם על מדינת ישראל להתאבד על ידי קבלת פליטים או לא. השתתפות ישראל בכל אותו משחק אל־מי מחזקת את ידי א"מ להחליט מחר נגדנו. אם זה יהיה רצונם אז עניינם הקנוניתי של חמישים מדינות ו„מדינות".

אולם — וכאן אנו מגיעים למסקנות — גם אם יש תולשות או אינטרסים המתיבים אותנו דוקא לשבת באותו ארגון מתנסח מתרוקן כלפי גדולים אך מתחזק כלפי קטנים ונכנעים, גם אם אין בנו הכוח והתבונה לנפוש אותו, שמא מותר, שמא חייבים אנו, לדרוש מא"מ לנטוש אותנו.

כבר עמדנו מקרוב על הברכה שהבצעת נאצר אל־אה־תערבות ארה"ב במזרח התיכון וב־סכסוך שלנו עם ערב. על אחת כמה וכמה שכלל זה הגיוני ובודק לגבי א"מ. ספק גם בריה"מ אז ארה"ב — דוקא בבלל המלחמה הקרה — יהיו מוכנים לשלוח צבאותיהם נגד ישראל, לקרוע משמחתה, להציף אותה בפליטים ערבים. אולם ייתכן שהם ישתמשו ברגון במסכה זו של צבא א"מ, בחיילים נייטרליים בכיכוכי, בחיילים הודיים ואיריים ושבדיים, כדי לאלץ אותנו לקבל את החלטות א"מ.

מילא, אם תצאנה נגדנו חלילה בכוח צבאי ממש בריה"מ או ארה"ב, מה לעשות ? רק אלהים בלבד יוכל להושיע לנו. אולם אם אויבים בלוים וישרים כמדינות ערב, או אם עושי מעשי האויבים יבואו עלינו באיצטבא של א"מ כמו שבאו חיילי האמרשילד לעשות שליחותו של גינגנה, אזי תתיה השתכנו כמובן מלחמה גם בצבאות א"מ, ואז ייתכן שרק אלהים יוכל להושיע להם.

ומבחינה זו ישנה ברכה רבה בתקרים שם קטנגה ואנו חייבים תודה לא לצומבה או ליוצעים שמאחוריו: אכן אפשר ומותר להתנגד בכוח לצבא א"מ. ומה שעלה בידי שבטי צומבה, אין ספק שיעלה בל נקלה בידי צבא ישראל, בתנאי, בתנאי כמובן שתסביכים אי"מיים עמוקים שבנו לא יפגעו מאתנו את מתן פקודת הא"ש.

★

ל א הייתי פסוד המתיצעים עם משלחת ישר־ראל שיצאה לאו"ם. לא שמענו על ההורי־אות שניתנו למשלחת זו של מומחים או „מומחים", לגבי העמדה בדיון על הפליטים. אולם לאור פרשת קטנגה, מן הראוי מלכת־חילה לנקוט עמדה אנטי־אי"מית מפו־רשת, משמע עמדה השוללת מעיקרה כל זכות של או"ם להחליט החלטות לגבי הרכב אוכלוסיה של מדינה כלשהי או צירופי שטחים של מדינה כלשהי. על ישראל להקדיש ולגנות כל פעילות בצאית של כוחות או"ם. כל עוד אין כוחות כאלה לפתיחת תעלת סואץ, לאיחוד גרמניה וכיוצא באלה. וטוב כי מלכת־חילה נודיע למדינות ולעמים שאורחיהן ובאיתם הוצבו בשטחי ארץ ישראל ובגלותיה למען „השלום" במזרח התיכון, שאנו מצדנו מותרים על עזרתם לנו, על הנגתם עלינו. ואם לשם עזרה למצרים או לשם ביצוע החלטות כלליות שהם בגינגוד לאינטרסים שלנו הם יפנו נשק נגדנו, יהיה דינם דין אויבים ונלחם בהם ושום דגלי א"מ וצלבים מזייפים לא יצילום. נודיע מראש למשלחת הזו: הציאו בניכם מכאן, למה יאמרו ?

והרי למען האמת חייבים גם לאמר: מר צומבה הזהיר, חזר והזהיר, אלא שלא התייחסו ברצינות לאזהרותיו ודם רב — וגם רמי של האמרשילד — נשפך בגלל כך.

האם לא כדאי שלמען מניעת שפיכות דמים מ ו ת ר ת שכזאת, להזהיר את „כל אנשי א"מ" הגלויים והמסוויים ?

אל יתעבו „הגדולים" באפריקה, בקונגו, יניחו לאדונים אזנגה וצומבה להכריע ביניהם על גורל ארצם, שבטיהם ואזורם (הלואי והניחו „הגדולים" גם לשתי הרגמיות לסדר ביניהן את החשבונות ואולי היתה זאת נקמתנו, לראותן מורפות זו את זו). ויניחו „הגדולים" גם למזרח התיכון ולסכסוך ישראל—ערב אם אכן דוגאים גם לשלום „העולם". אך בראש וראשונה מחובתנו להזהיר את „מלאכי השלום" הם של א"מ:

מדינת ישראל קמה בלי א"מ. היא קמה בחוזן בבריאי ישראל ובדם בני ישראל. ובריאי ישראל נבאו ששלום בעולם יהיה לאחר שנכון יהיה הר בית ה' ולאחר שכל פליטי ישראל בעולם ישובו לציון ומציון ולא מלייץ סכסס לא מבית לבן ולא מקרמלין אורם תצא תורה לעולם. ובני ישראל צ ב ד ו ר בדמם את האדמה הזאת וזאת חוצות ירושלים למען הגשמת נבואות אלו. ומה שנצבע בדם זה לא יימחק על ידי שום הבצעות בעולם.

★

ייתכן שטה שארע פעם לברנדוט הראשון בישראל ולברנדוט השני בקטנגה, יספיק כנסיון מר, ואו"ם בהרבנו הנוכחי יזאג ללחם ולי־רואות לעמים ולא לשולומם שאינו בידיו. ושמא חלילה לא, שמא חלילה נסיון זה לא הספיק, סוב שהיה מוכנים יפה לקום בסיוטות או"מיים־ברנאדוטיים־האמרשילדיים נוספים, גם אם מאתגרים מסתתרים בגזלים מהם.